



משבר הקורונה בשוק העבודה והשלכותיו על האוכלוסייה החרדית

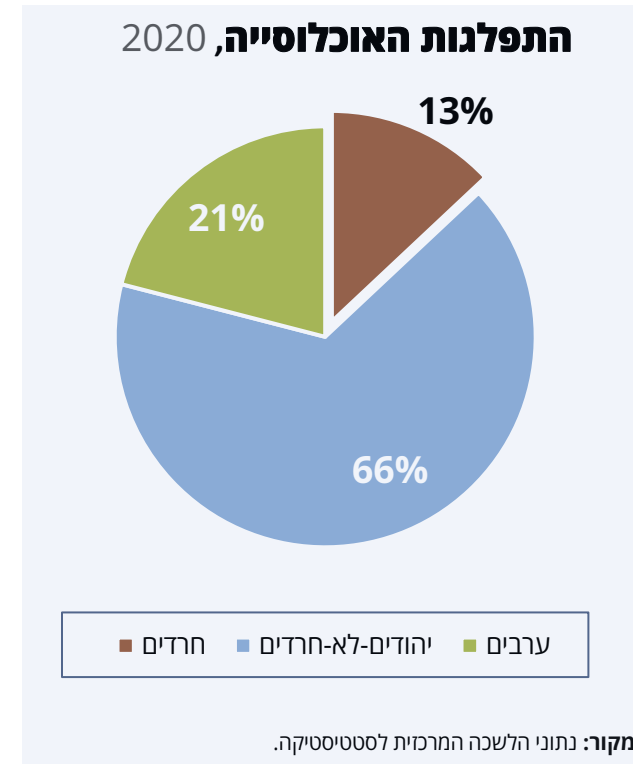
ניצה (קלינר) קסיר

כנס החטיבה למידע ולסטטיסטיקה, בנק ישראל
מבט על הסטטיסטיקה הפיננסית 2020

החברה החרדית על קצה המזלג

מיהו חרדי?

- מיהו חרדי? אין הגדרה חד משמעית
- החברה החרדית אינה עשויה ממקשה אחת
- מאפיין: התורה ערך מרכזי בחיים
 - הקפדה על ההלכה "קלה כבחמורה"
 - ציות לגדולי הדור
 - אתוס לימוד התורה



התנהלות החברה החרדית מושפעת מערכי החברה ומהחשש לאובדן הזהות

מערכת החינוך בנים

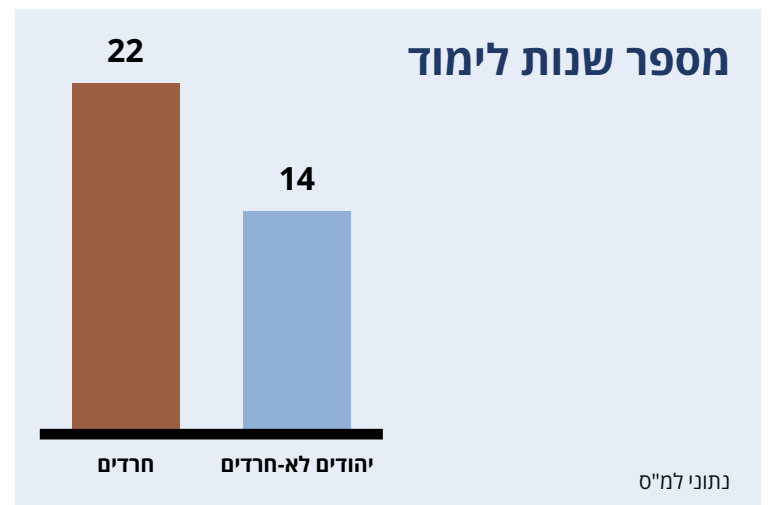
אתוס 'לימוד התורה' - ערך מרכזי בחברה החרדית

מטרת הלימוד עיסוק בתורה, ולא הכנה לעולם התעסוקה

- עד גיל התיכון יש לימודי ליבה, לרוב ברמה נמוכה
- בגיל התיכון לרוב לא נלמדים לימודי ליבה
- החרדים מתחנכים בישיבה/כולל עד גיל מבוגר

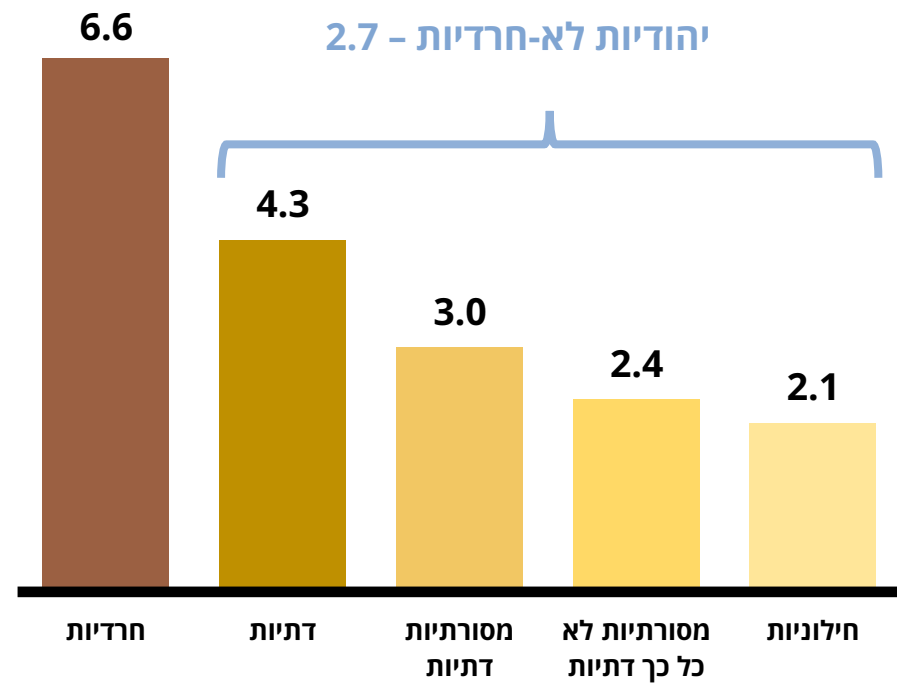
"לא ימוש סֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בוֹ
יוֹמָם וָלַיְלָה..."

(יהושע, א', ח')



פריון ילודה

מספר ילדים ממוצע לאשה יהודייה, 2019-2017



פריון ילודה ממוצע לאשה ב-OECD הוא 1.7

נתוני למ"ס.

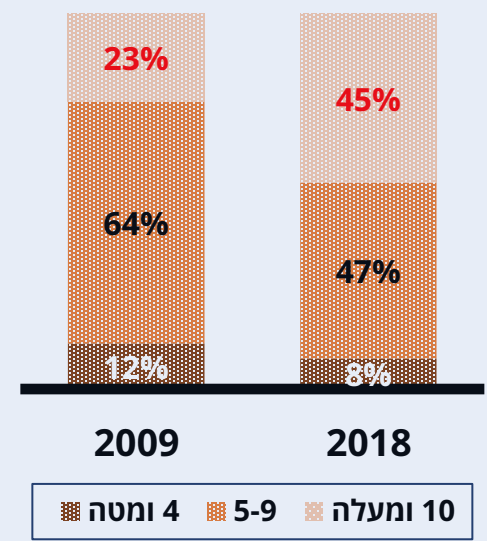
"כל המוסיף נפש אחת מישראל, כאילו בנה עולם"

(משנה תורה, הלכות אישות, ט"ו, ט"ז)

משק בית חרדי מונה 5.2 נפשות בהשוואה ל-3.1 נפשות בממוצע במשק בית יהודי לא-חרדי

מספר ילדים רצוי למשפחה

עמדות בקרב נשים חרדיות*



מערכת החינוך בנות

- ✓ תפקידן המסורתי של הנשים החרדיות – טיפול בבית ובילדים
- ✓ במהלך השנים הוטל עליהן לדאוג עול הפרנסה (בעיקר בזרם הליטאי) כדי לאפשר לבעלים ללמוד תורה

"כָּל כְּבוֹדָה בֵּית מֶלֶךְ
פְּנִימָה"

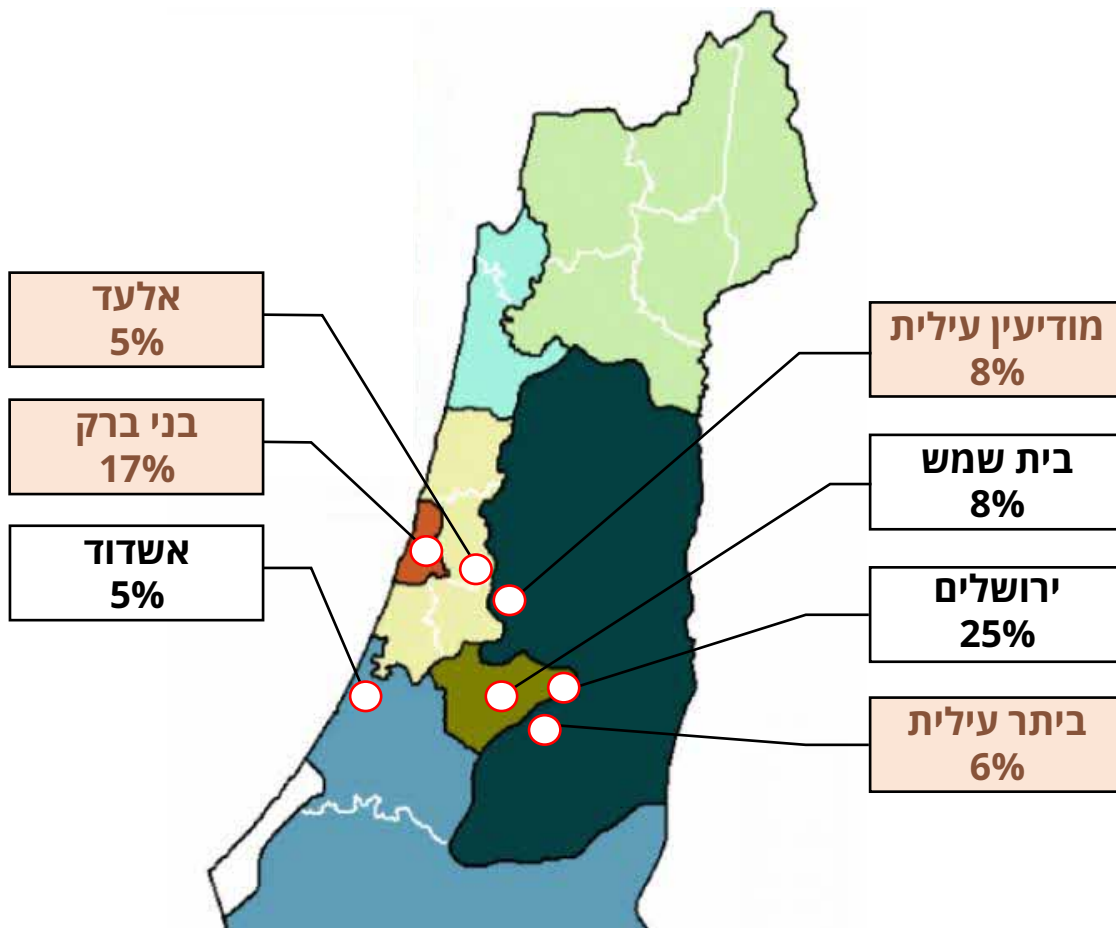
(עיקרון מהתלמוד שנלקח
מציטוט מתהלים מ"ה)

- ✓ מערכת החינוך לבנות – מוסדות 'בית יעקב'
- בתיכון נלמדים לימודי ליבה אך ההיקף חלקי
- כ-90% מהבנות ממשיכות ללימודי המשך בסמינר (כיתות י"ג וי"ד)
- תפקיד מרכזי **גוף מחנך**
- תפקיד נוסף, **גוף המכשיר לשוק העבודה** – בין היתר בשל הסתייגת מלימודים אקדמיים
- הדגש **בהכשרה הוא על פרנסה ולא על פיתוח קריירה**

פיזור גאוגרפי

מאפיין של החברה החרדית – התבדלות וקהילתיות

התפלגות האוכלוסייה החרדית לפי ערים*



נתוני למ"ס.

74% מהחרדים חיים ב-7 ערים בלבד, 4 מתוכן חרדיות (36%)

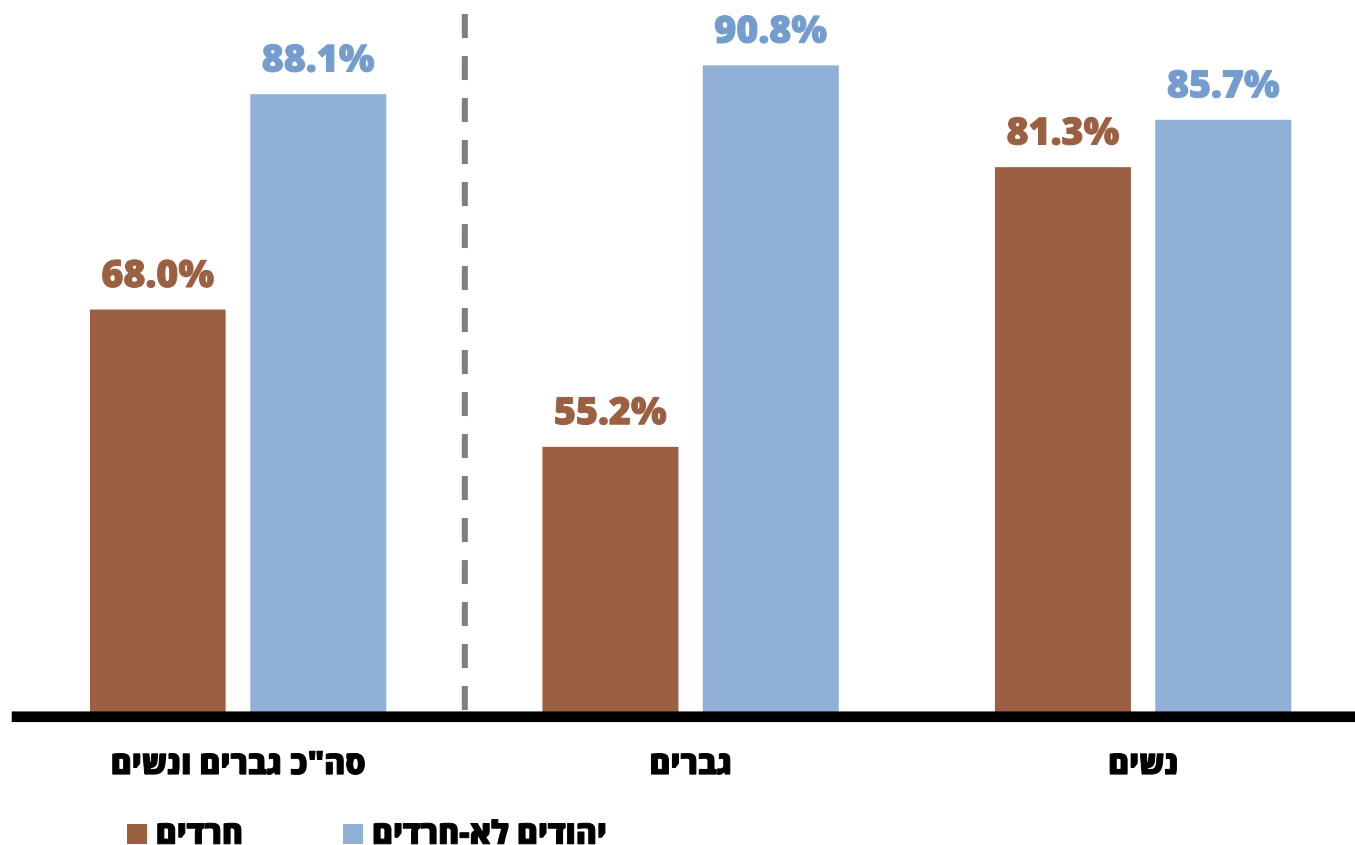
גם בערים המעורבות המגורים לרוב בשכונות נפרדות

- הסתגרות מכוונת, לשמירה על הערכים, התרבות והצביון החרדי
- התבדלות ברוב תחומי החיים
- הקהילות החרדיות סגורות ומספקות לחבריהן שירותים כלכליים-חברתיים
- למעמד הפרט בקהילה תפקיד חשוב גם בהיבטים אישיים כשידוכים

השתתפות בכוח העבודה

במשקי בית רבים נשים הן
המפרנסות העיקריות

שיעורי השתתפות בכוח העבודה

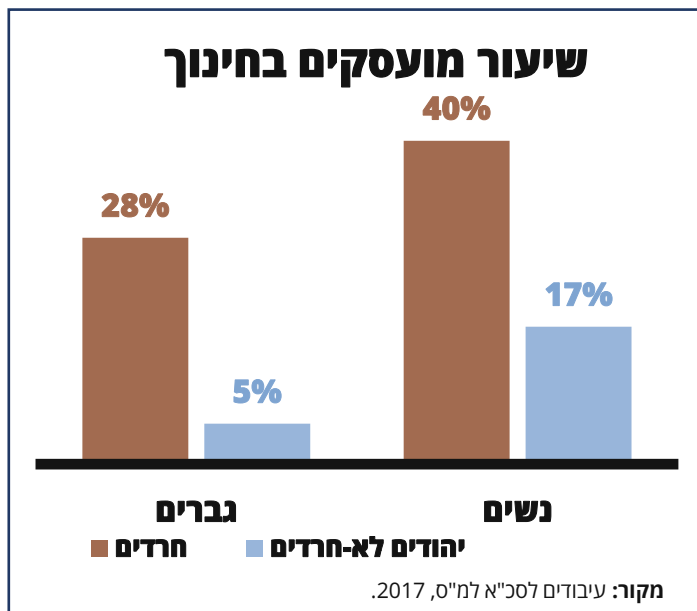


נתוני למ"ס.

תעסוקה איכותית שכר

פערי שכר לשכיר - השכר הממוצע של חרדי בהשוואה ליהודי לא-חרדי

שכר לשעת עבודה	שכר חודשי	
-33%	-43%	גברים
-10%	-33%	נשים



הסברים לפערי השכר:

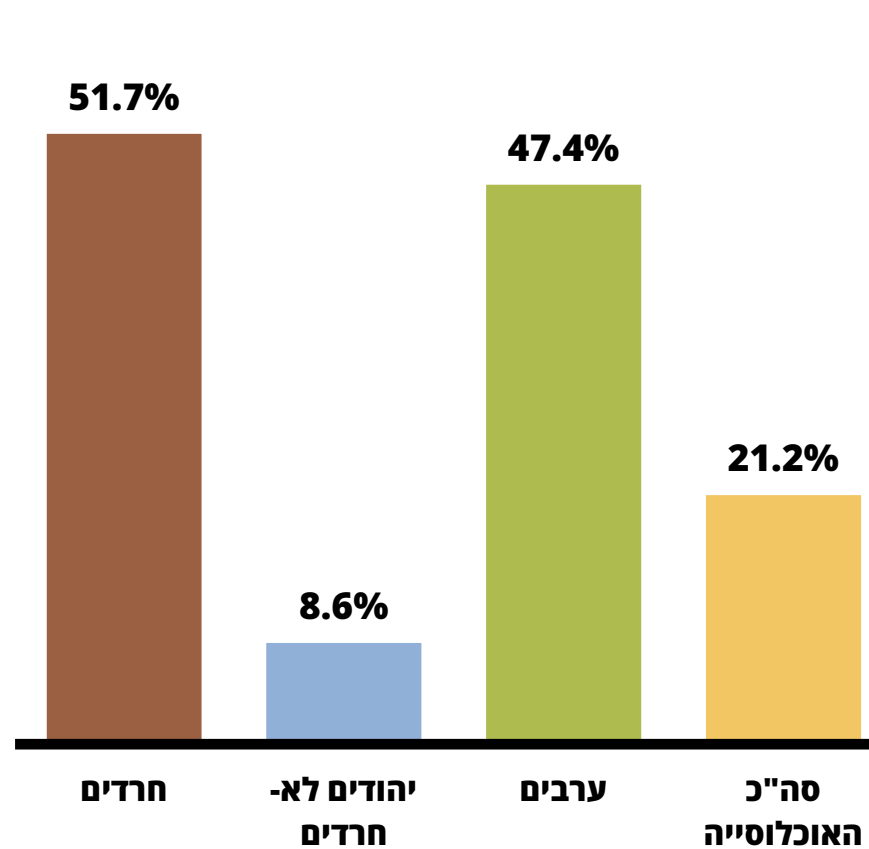
- פערים במספר שעות עבודה – בעיקר בקרב נשים
- פערים בהון האנושי – בעיקר בקרב גברים
- ריכוז במקצועות וענפים כלכליים המאופיינים בשכר נמוך

נתוני למ"ס.

עוני ומעמדות כלכליים

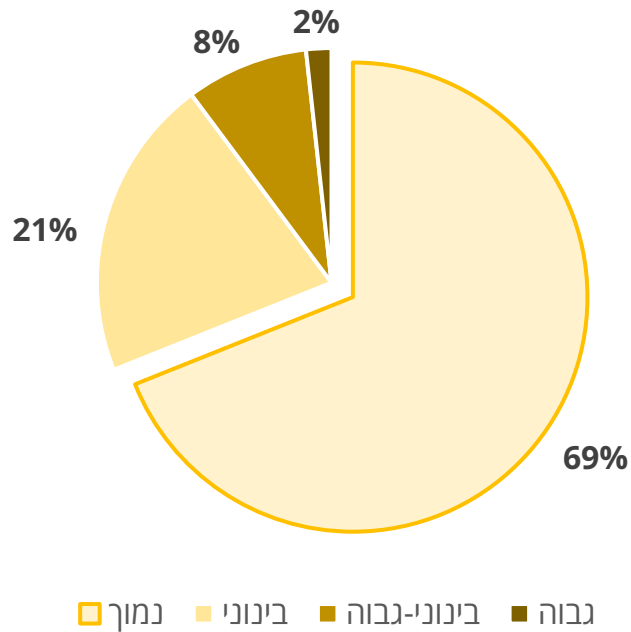
תמונה קודרת של עוני בציבור החרדי - עוני עמוק, מתמשך ובין דורי

תחולת העוני של נפשות*



נתוני למ"ס.

מעמדות כלכליים בחברה החרדית

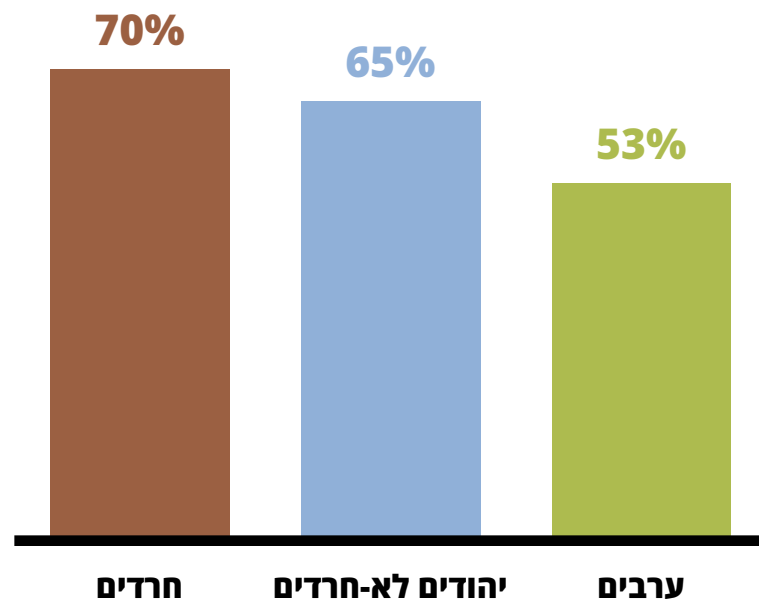


69% מהחרדים משתייכים למעמד הכלכלי הנמוך
לעומת 23% מהיהודים הלא-חרדים

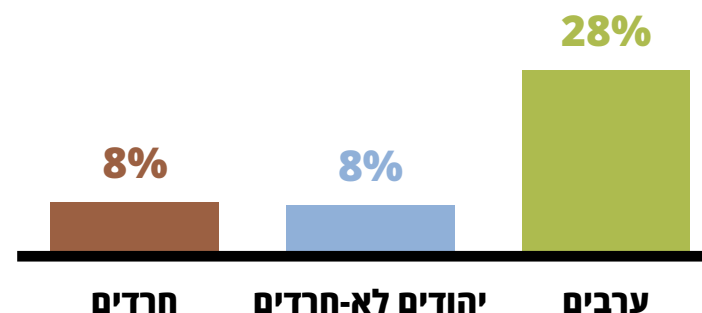
אתגרים מוטיבציה לעבודה

לחרדים תפיסה שונה של
עושר ועוני ('פרדוקס
העוני'), ולכן מוטיבציה
נמוכה לשיפור המצב
הכלכלי

שיעור האנשים המרוצים ממצבם הכלכלי



שיעור האנשים החשים עניים



החברה החרדית: בין רמת הכנסות נמוכה ושביעות גבוהה מהמצב הכלכלי

- תפיסות תרבותיות - הסתפקות במועט, גישת ה"שמח בחלקו"
- קהילה סגורה ומתבדלת - קבוצת ההשוואה אינה כלל החברה בישראל
- לא עוני מכשלים אלא בחירה בדרך חיים עם רמת הכנסות נמוכה אך עם רמת תועלת גבוהה
- התנהלות כלכלית נבונה וחסכנית
- תמיכה מהקהילה - תרומות, סיוע לא חומרי, הלוואות ללא ריבית, קניות קבוצתיות

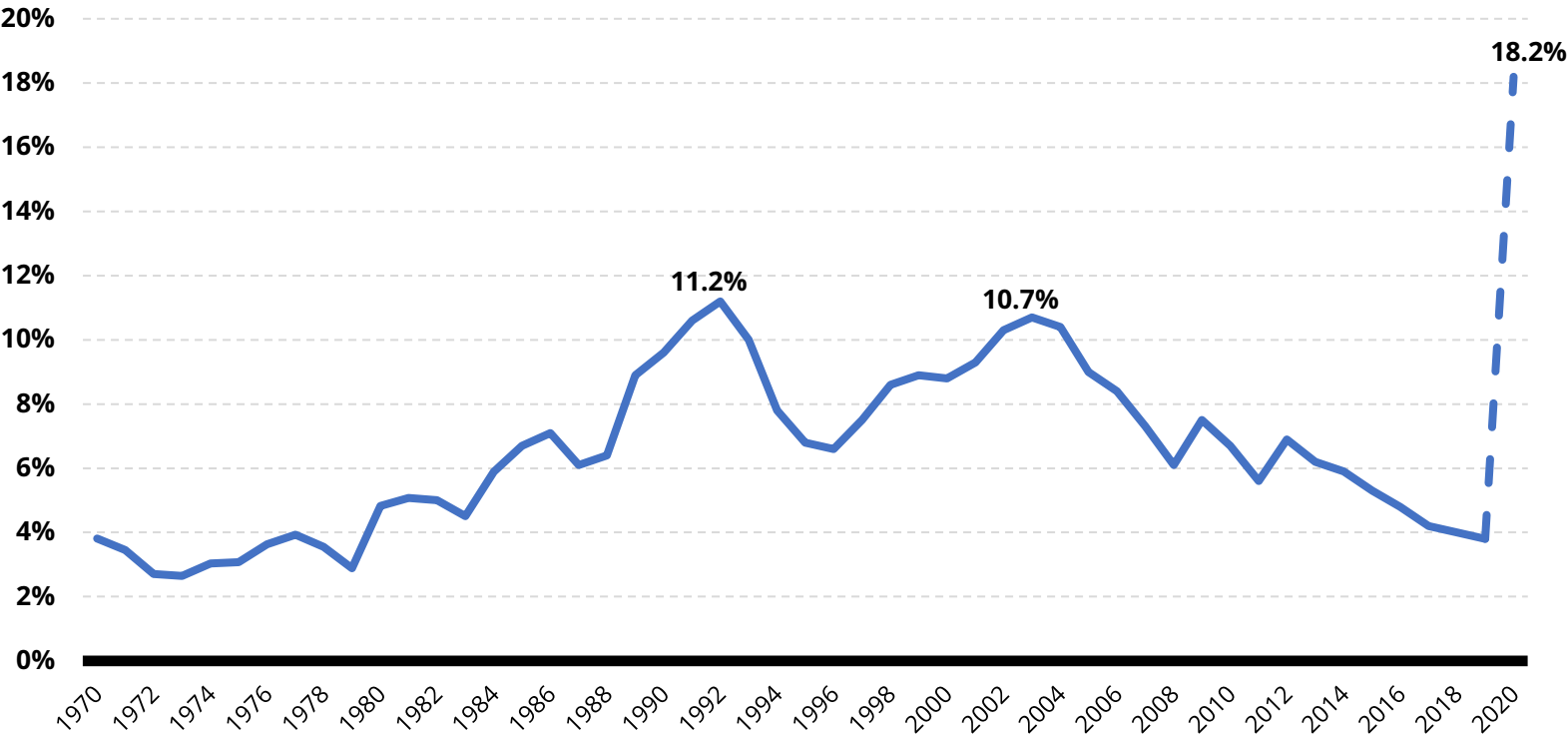
נתוני למ"ס.

**אתגרים והזדמנויות בתעסוקת חרדים
בצל משבר הקורונה**

תמונת מאקרו אבטלה

משבר כלכלי חריף -
בשנת 2020 ירד
התמ"ג ב-2.4%,
והתמ"ג לנפש ב-4.2%

שיעור האבטלה על פני זמן, גילי 25-64, שנים 1970-2020*



שיעור התעסוקה (האפקטיבי) ירד לרמה ששררה לפני כעשור - מכ-78% טרום המשבר לכ-71%

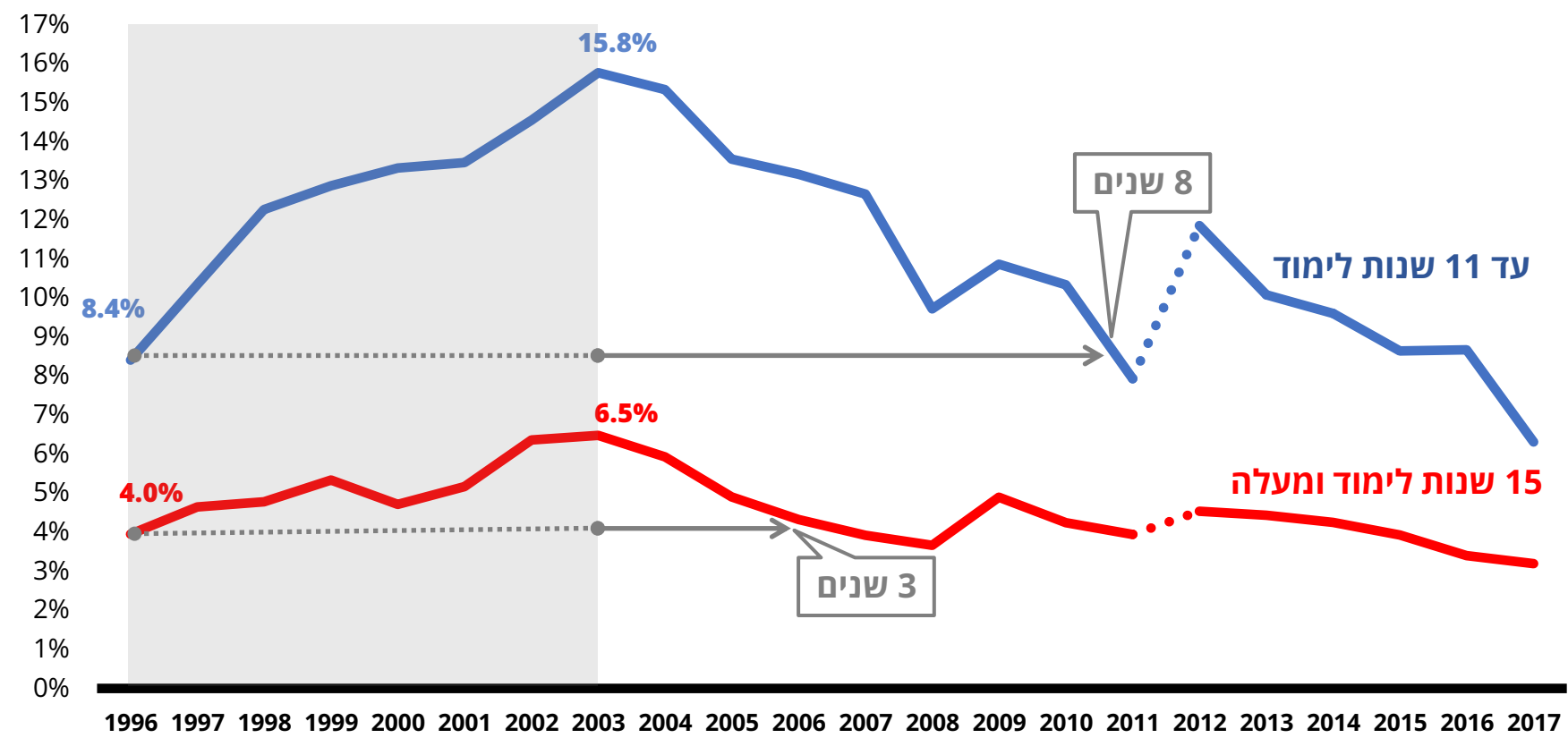
נתוני למ"ס. * שנת 2020 (מרץ-דצמבר) הגדרה רחבה מאוד הכוללת את: הבלתי מועסקים + המועסקים שנעדרו זמנית מעבודתם כל השבוע בגלל סיבות הקשורות בניגוף קורונה + לא משתתפים בכוח העבודה שהפסיקו לעבוד בגלל פיטורים או סגירת מקום העבודה ממרץ 2020 + משתתפים בכוח העבודה שהפסיקו לעבוד בגלל סיבות אחרות או לא עבדו בעבר, מעוניינים לעבוד עכשיו ולא חיפשו עבודה בחודש אחרון בגלל קורונה

אבטלה במשבר ולאחריו

בעלי השכלה נמוכה
נפגעים יותר במשבר

ומשך הפגיעה ביציאה
מהמשבר ארוך יותר

שיעור אבטלה לפי מספר שנות לימוד, 1996-2017



גברים חרדים לומדים שנים רבות,
אך ההכשרה אינה מתאימה לצרכי
שוק העבודה

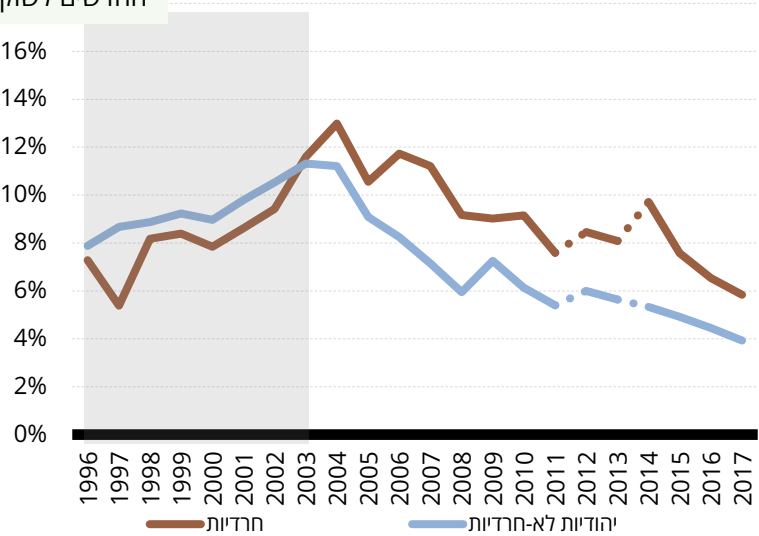
נתוני למ"ס.

אבטלה אוכלוסיות

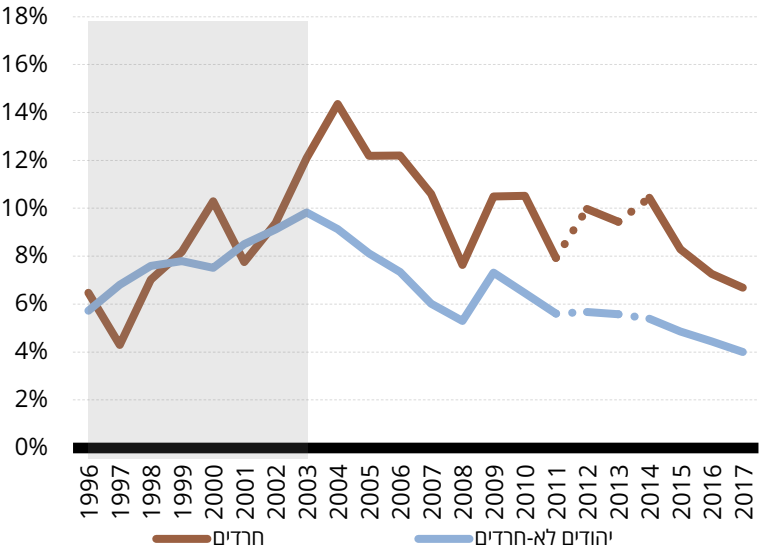
שיעור אבטלה לפי מגדר וקבוצת אוכלוסייה, גילי 25-64, שנים 1996-2017

שיעור האבטלה, בעיקר בטווח הקצר, מושפע גם מכמות המצטרפים החדשים לשוק העבודה

נשים



גברים



משך חיפוש העבודה בקרב חרדים בשנים 2004-2011 (קסיר [קלינר] וצחור-שי, 2021)

- ארוך בהשוואה ליהודים לא-חרדים
- הפער במשך החיפוש מוסבר כולו בפערים בהן אנושי: השכלה וניסיון תעסוקתי

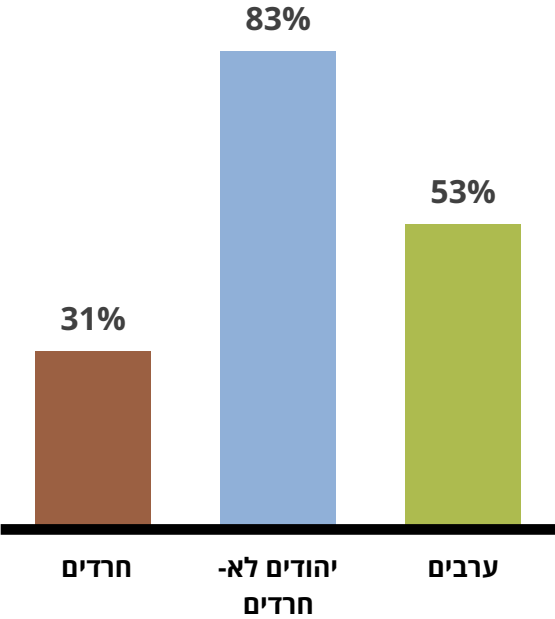
נתוני למ"ס.

עבודה מרחוק נגישות

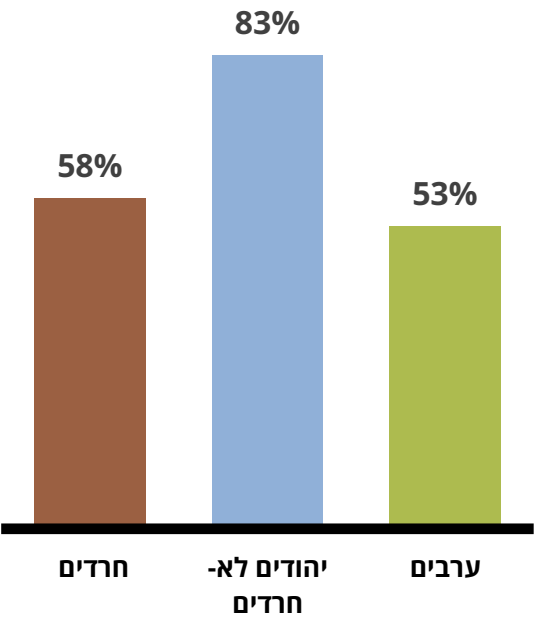
• אנשים שיכלו להמשיך ולעבוד מרחוק פחות נפגעו במשבר

שיעור האנשים שבביתם חיבור לאינטרנט

שיעור משתמשים באינטרנט:
חרדים - 52%
יהודים לא-חרדים - 89%
ערבים - 72%



שיעור משקי הבית שברשותם מחשב



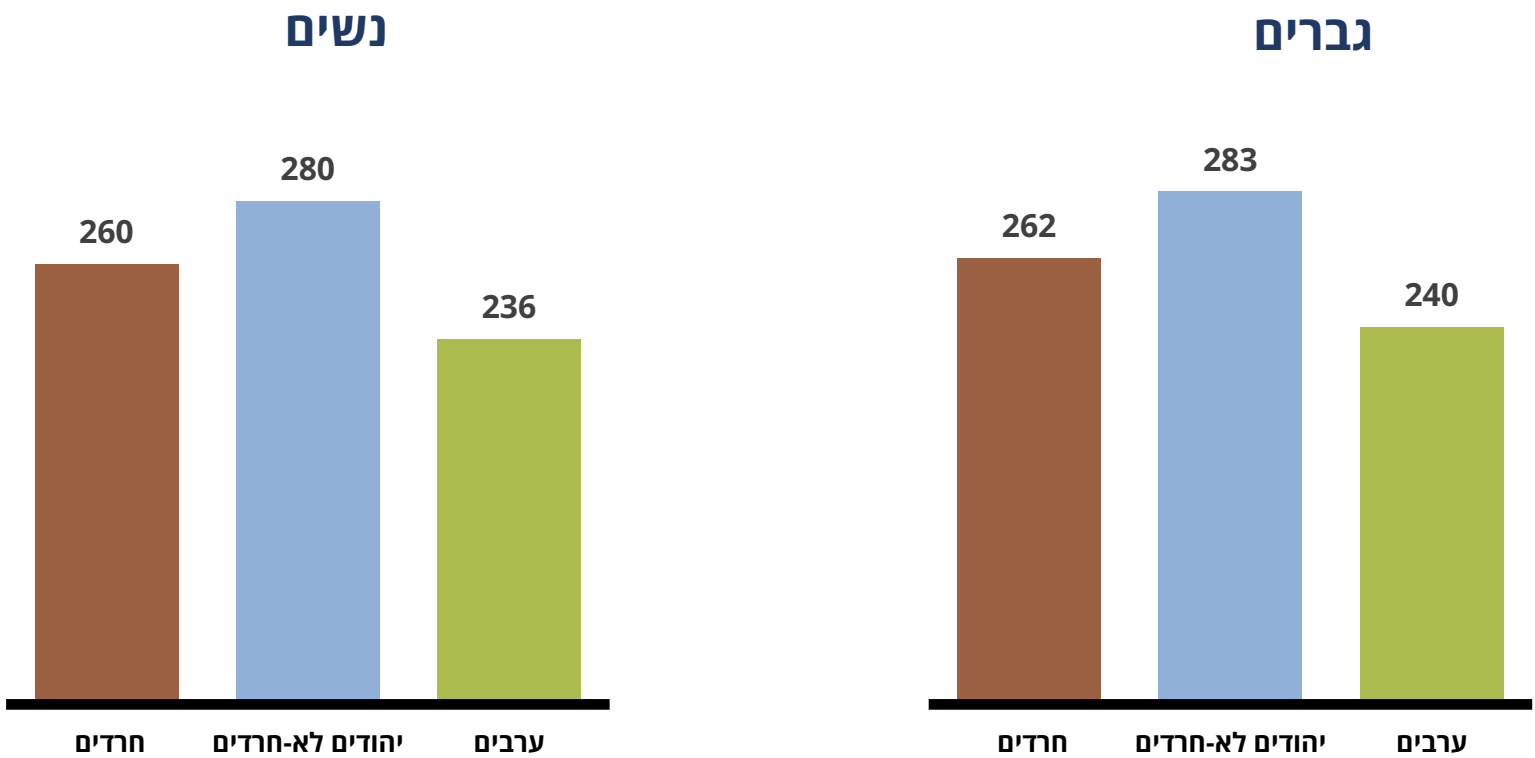
לחרדים נגישות נמוכה
למחשב ולאינטרנט,
ולכן לעבודה מרחוק

נתוני למ"ס.

עבודה מרחוק אוריינות דיגיטלית

האוריינות הדיגיטלית של חרדים נמוכה בהשוואה ליהודים לא-חרדים

מיומנויות יסוד של האוכלוסייה הבוגרת – פתרון בעיות בסביבה מתוקשבת, גילי 16–65

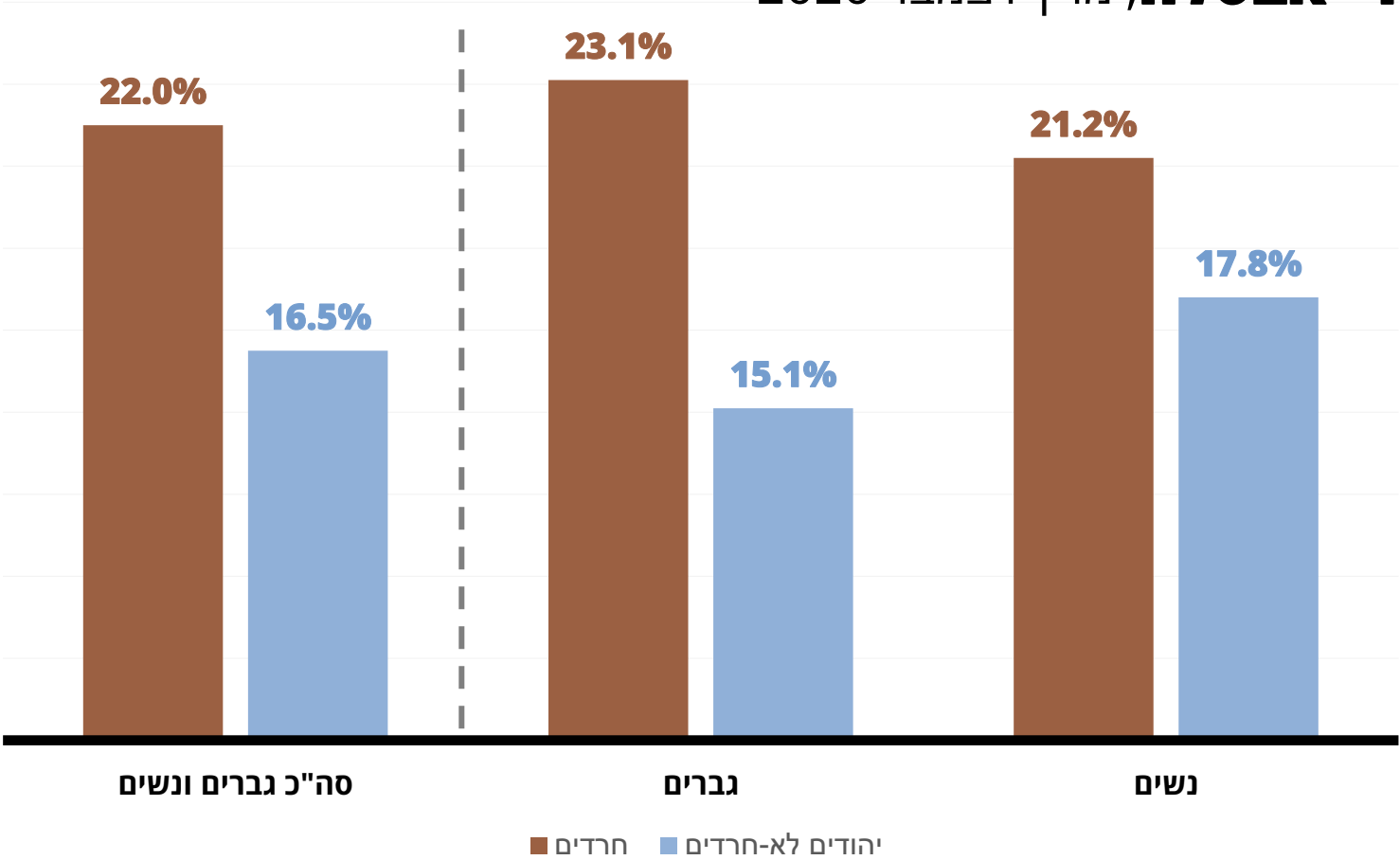


הפערים בין האוכלוסיות במיומנויות הדיגיטליות גדולים יותר בקרב צעירים (16–35)

נתוני למ"ס.

אבטלה

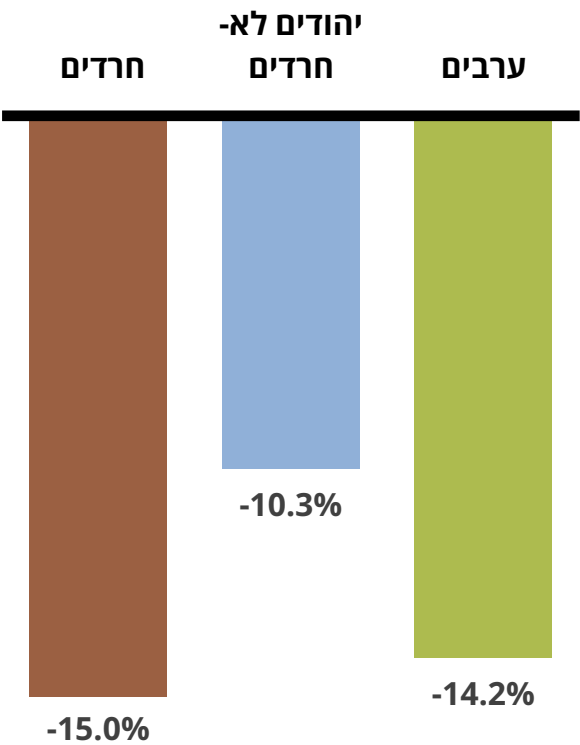
שיעורי אבטלה, מרץ-דצמבר 2020



נתוני למ"ס. * שנת 2020 (מרץ-דצמבר) הגדרה רחבה מאוד הכוללת את: הבילתי מועסקים + המועסקים שנעדרו זמנית מעבודתם כל השבוע בגלל סיבות הקשורות בניגוף קורונה + לא משתתפים בכוח העבודה שהפסיקו לעבוד בגלל פיטורים או סגירת מקום העבודה ממרץ 2020 + משתתפים בכוח העבודה שהפסיקו לעבוד בגלל סיבות אחרות או לא עבדו בעבר, מעוניינים לעבוד עכשיו ולא חיפשו עבודה בחודש אחרון בגלל קורונה

הכנסות

שיעור שינוי בהכנסה כלכלית משפחתית*
אומדן ל-2020 בהשוואה ל-2019



מקור: דוח העוני, מנהל המחקר והמנהל המוסד לביטוח לאומי.

שיעור שינוי בהכנסה פנויה משפחתית*
(לאחר מיסים ותשלומי העברה), אומדן ל-2020 בהשוואה ל-2019

שיעור שינוי	
-2.0%	חרדים
-2.6%	יהודים לא-חרדים
-2.0%	ערבים

במבט קדימה מדיניות

אתגרים – מגבלה תקציבית

- גרעון תקציבי ויחס חוב לתוצר גבוהים
- צרכים תקציביים נוספים בעקבות המשבר

המשברים מציבים
אתגרים, אך גם יוצרים
הזדמנויות לשינויי
מדיניות

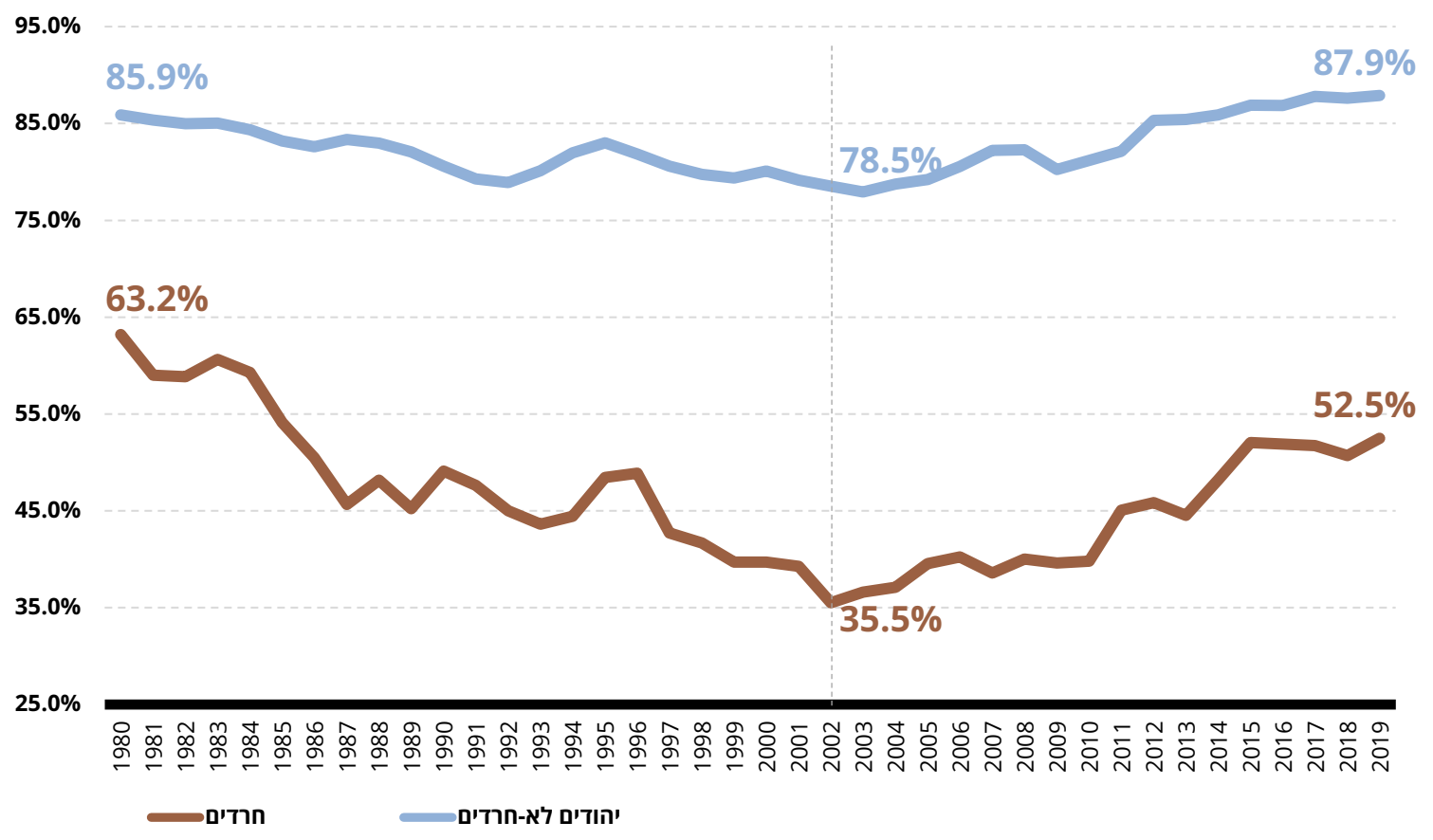
הזדמנות לרפורמות נדרשות

- משבר מגדיל את הלגיטימציה הציבורית לרפורמות
- וכך, מנגנונים פחות יעילים שאולי התקבעו עשויים להשתנות בעקבות המשבר

תעסוקה גברים

תפנית בתעסוקת גברים לאחר המשבר בתחילת המילניום והרפורמות שהונהגו באותה התקופה

שיעור תעסוקה של גברים, גילי 25-64, 1980-2019

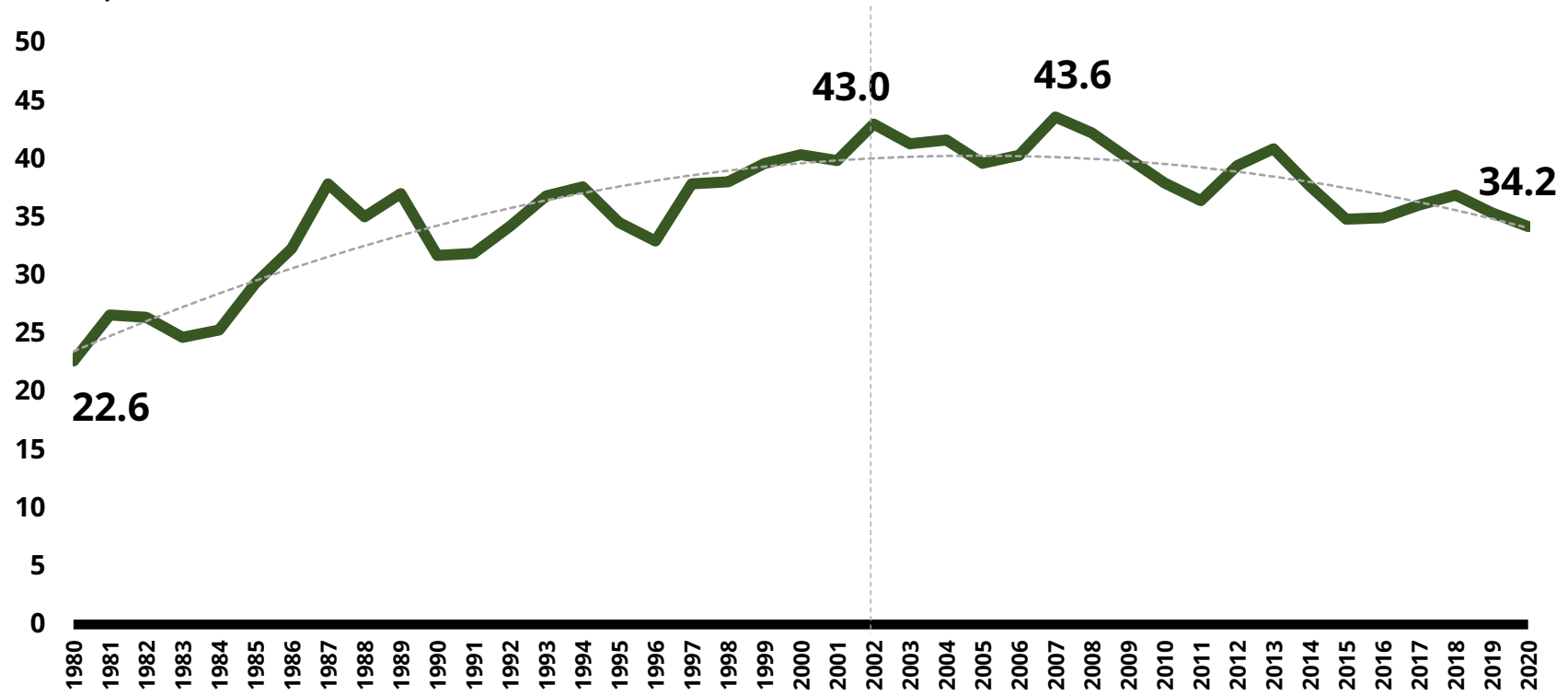


נתוני למ"ס.

תעסוקה גברים

שיעור התעסוקה – פער בין גברים יהודים לא-חרדים וחרדים, גילי 25-64

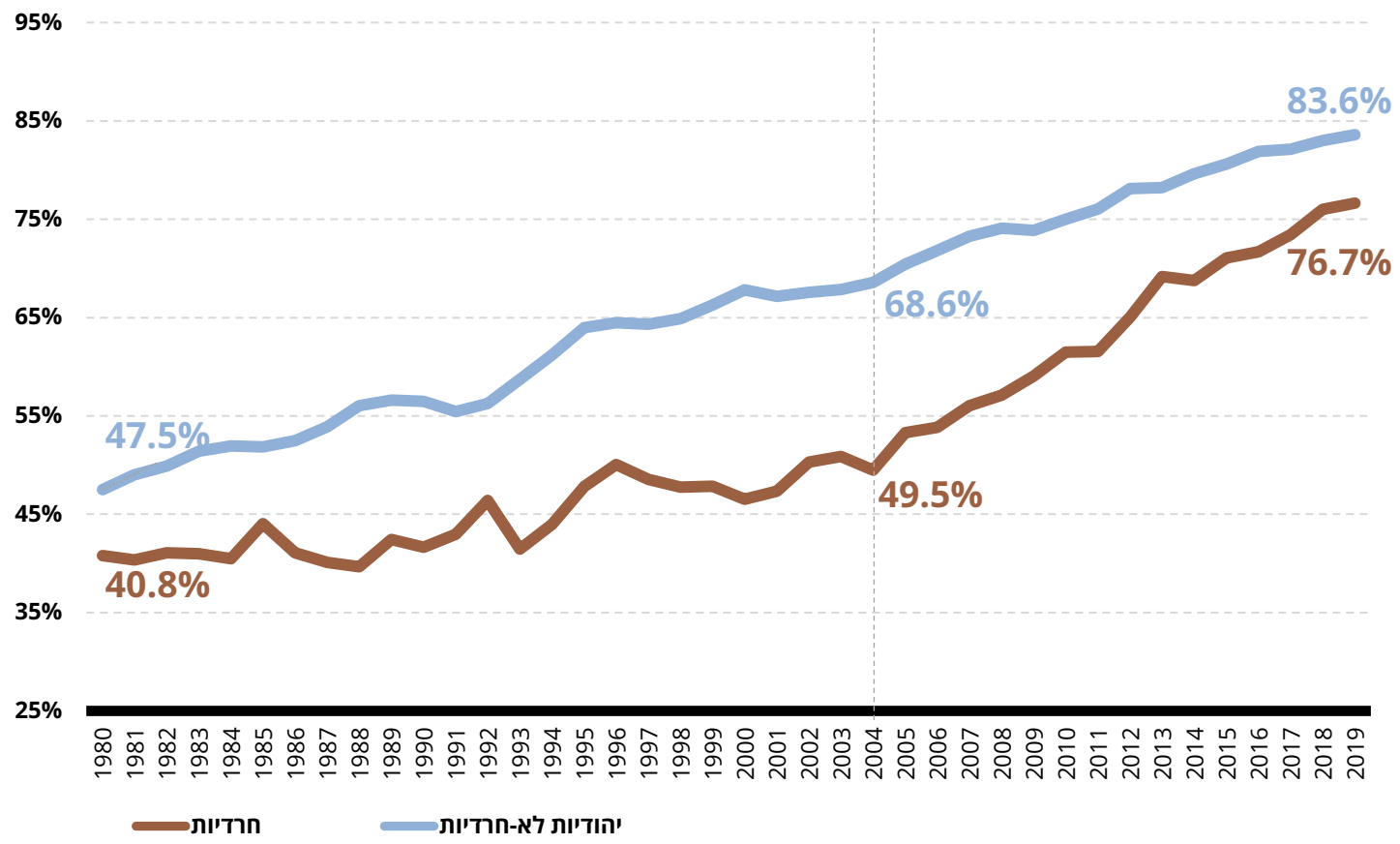
נקודות האחוז



נתוני למ"ס.

תעסוקה נשים

שיעור התעסוקה לנשים, גילי 25-64, 1980-2019

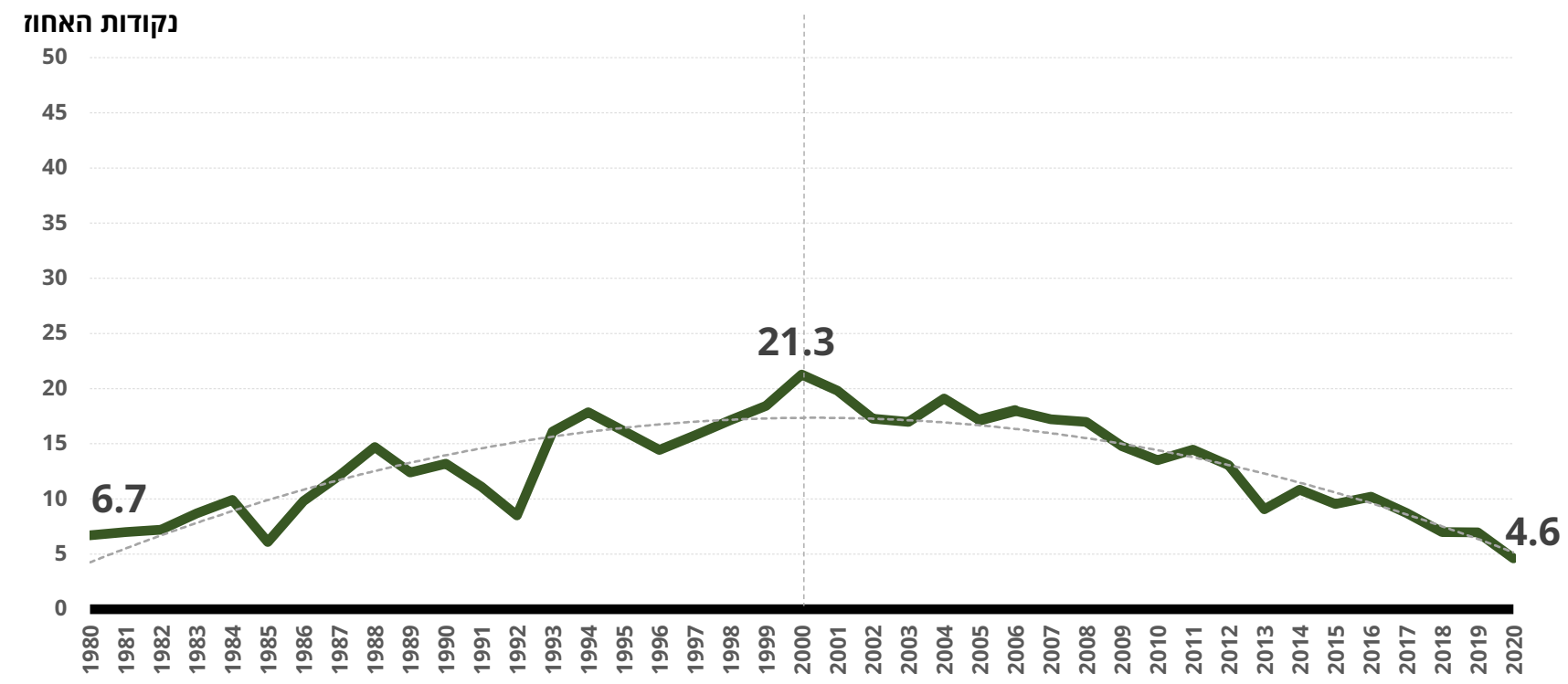


האצה בתעסוקת נשים
חרדיות לאחר המשבר
בתחילת המילניום

נתוני למ"ס.

תעסוקה נשים

שיעור התעסוקה – פער בין נשים יהודיות לא-חרדיות, גילי 25-64

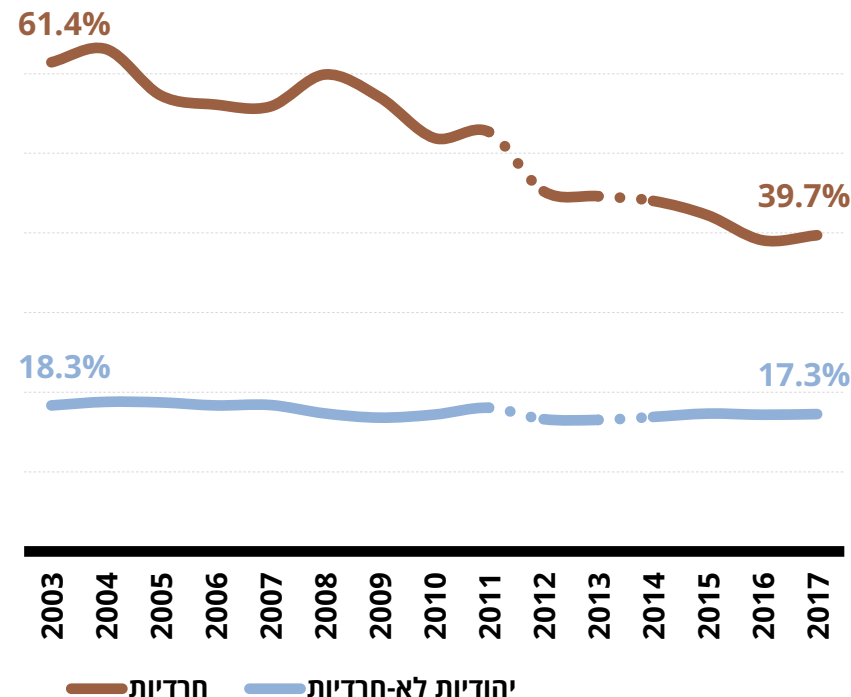


נתוני למ"ס.

תעסוקה נשים

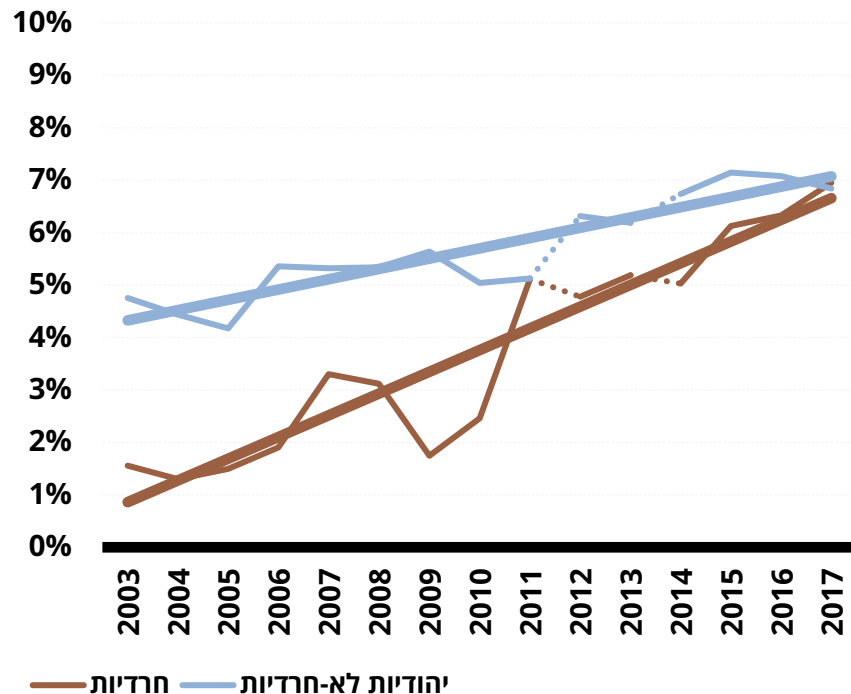
הצורך בפרנסה הוביל לפתיחת מסלולי לימוד חדשים ולגיוון משלחי יד וענפי תעסוקה

שיעור המועסקות בחינוך



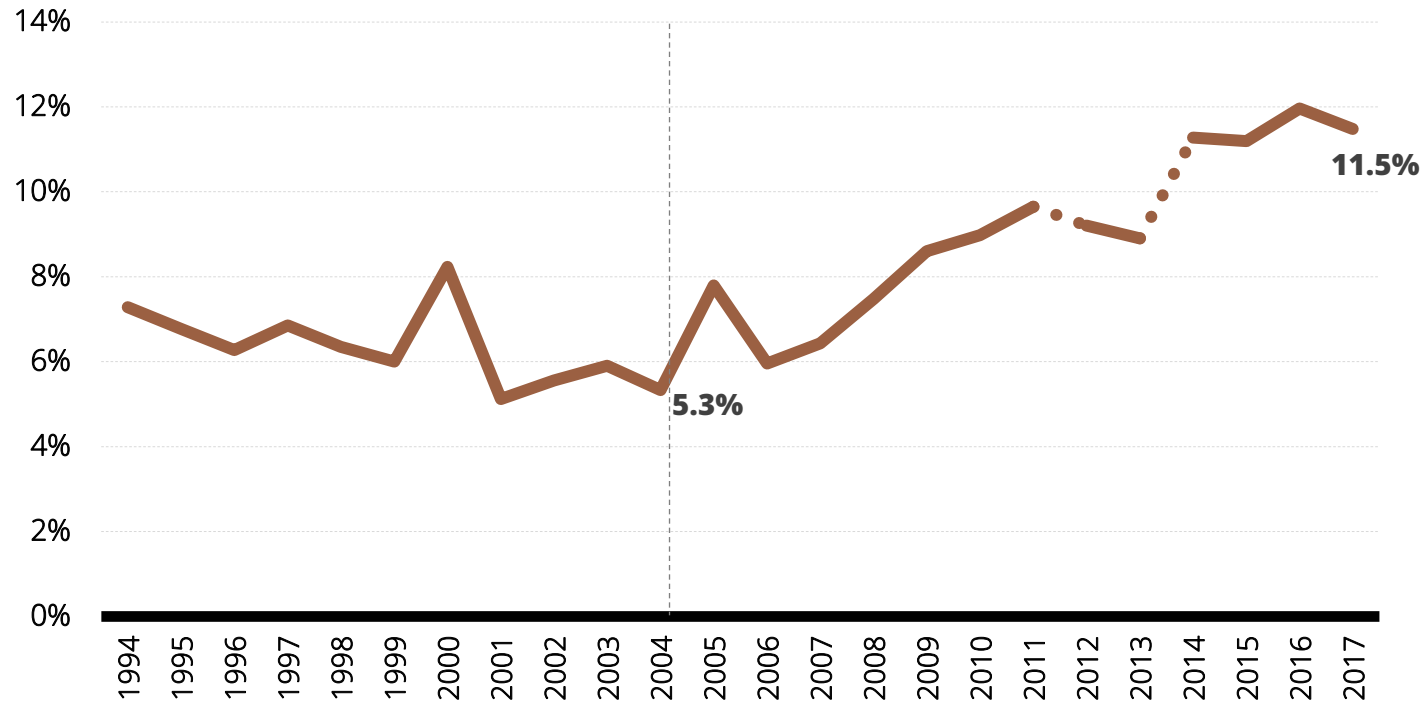
נתוני למ"ס.

שיעור במשלחי-יד בתחום ההיי-טק



תעסוקה נשים

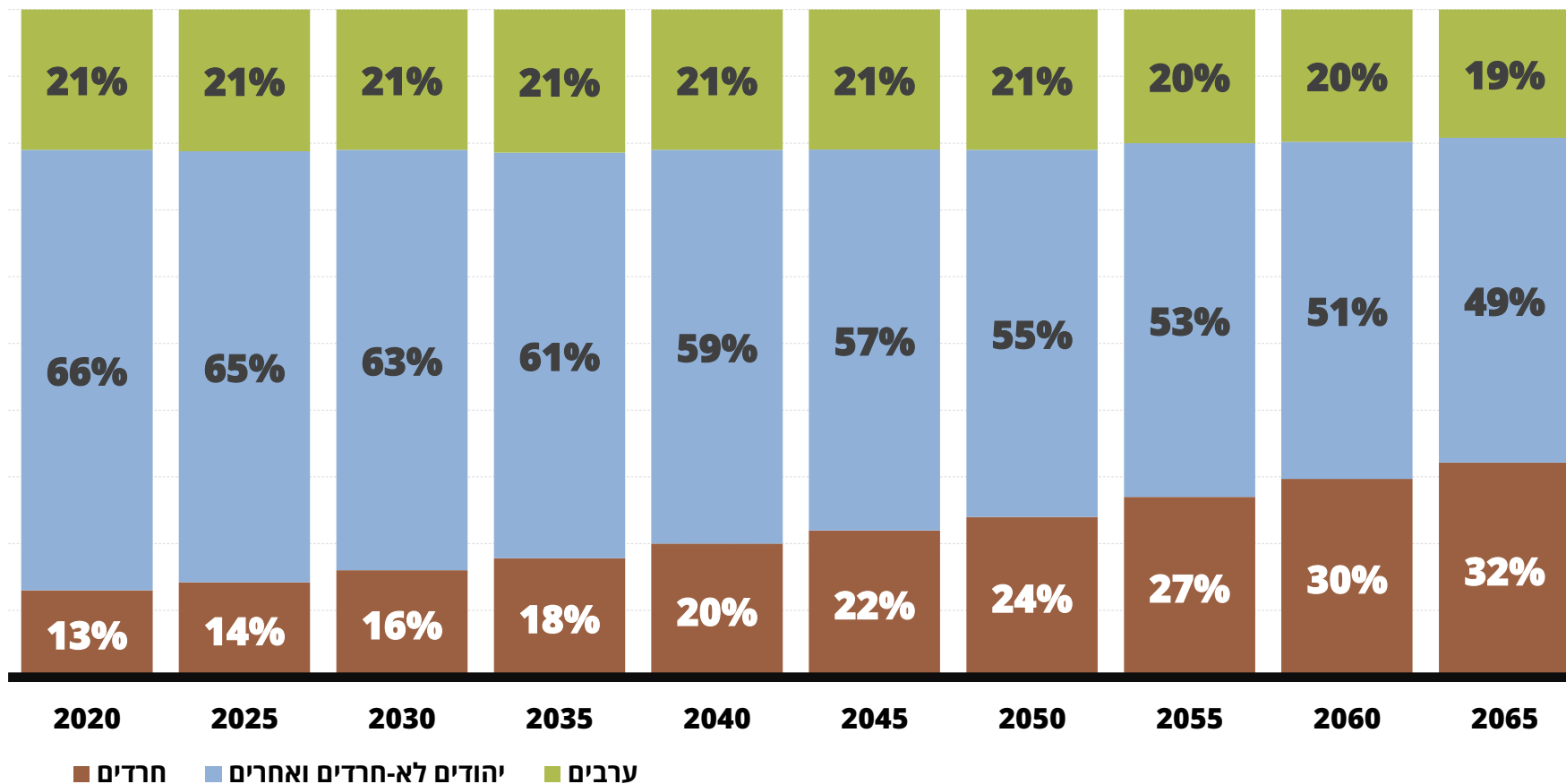
שיעור העצמאיות, נשים חרדיות



נתוני למ"ס.

הדמוגרפיה והשלכותיה

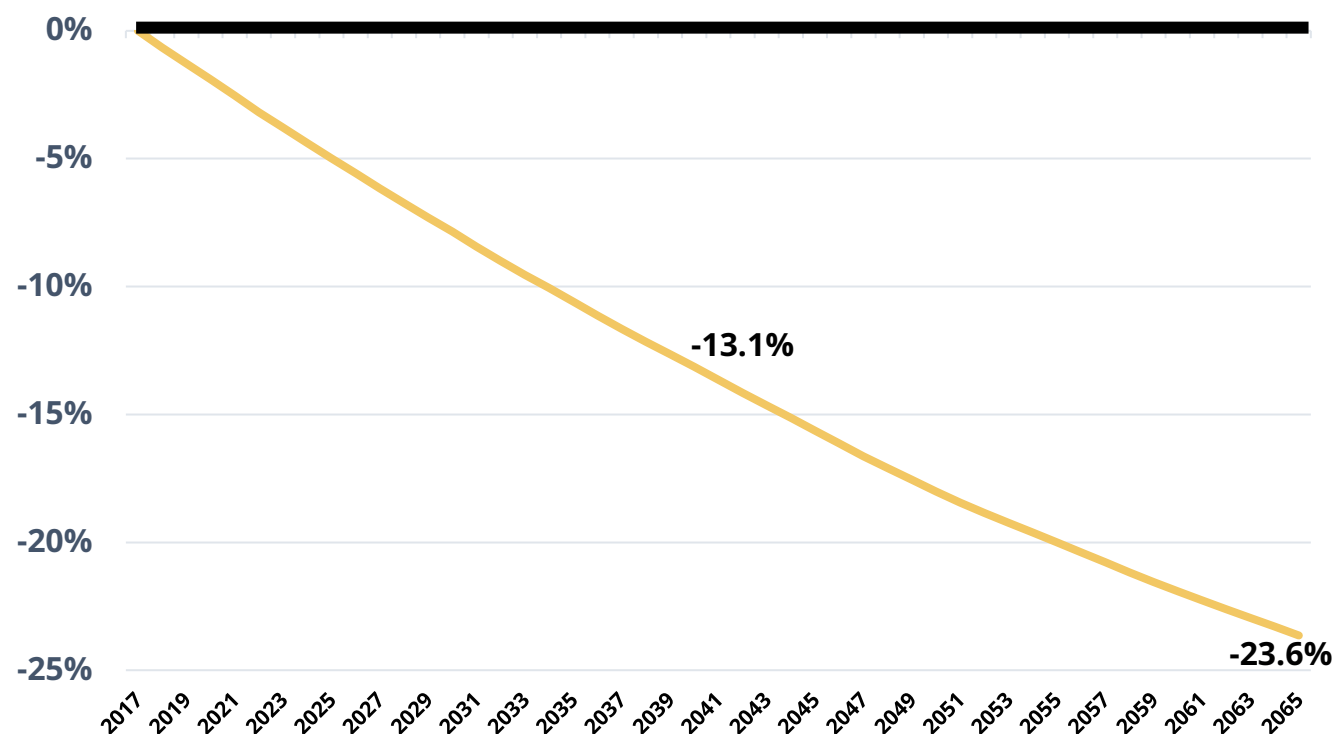
התפלגות האוכלוסייה, תחזית דמוגרפית



נתוני למ"ס.

סימולציית רמת החיים

רמת חיים – הכנסה מעבודה לנפש



האוכלוסיות הגדלות בקצב
מהיר מאופיינות בשיעור
תעסוקה נמוך ובחסר בהון
אנושי הנדרש לשוק העבודה

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, עבודה בתהליך.

-
- תהליכים דמוגרפיים משנים את פניה של החברה בישראל – מעבר מחברה המורכבת מרוב ומיעוט, לחברה בעלת מגוון אוכלוסיות
 - התהליכים מחייבים היערכות בכל תחומי החיים ובכלל זה בשוק העבודה שתאפשר שגשוג חברתי וכלכלי
 - נדרשת הירתמות של קובעי המדיניות וכלל האוכלוסיות
 - ההירתמות צריכה להיות מבוססת על הידברות, אחריות הדדית והכרה במאפיינים ובצרכים הייחודיים של כל אוכלוסייה ואוכלוסייה
-

- תהליכים דמוגרפיים משנים את פניה של החברה בישראל – מעבר מחברה המורכבת מרוב ומיעוט, לחברה בעלת מגוון אוכלוסיות
- התהליכים מחייבים היערכות בכל תחומי החיים ובכלל זה בשוק העבודה שתאפשר שגשוג חברתי וכלכלי
- נדרשת הירתמות של קובעי המדיניות וכלל האוכלוסיות
- ההירתמות צריכה להיות מבוססת על הידברות, אחריות הדדית והכרה במאפיינים ובצרכים הייחודיים של כל אוכלוסייה ואוכלוסייה

"במדינת ישראל יש מקום לכולם, לכל קשת הצבעים, ואם תחסר פיסה אחת מהפאזל התמונה לא תהיה שלמה."

(מרים פרץ, 2018)

תודה על ההקשבה